

BOJEVNİK

DVA ODLOKA

„Prosvetna zveza“ zopet dovoljena. — „Boj“ dokončno razpuščen

Dne 20. julija t. l. je »Slovenec« objavil na prvi strani odlok ministrstva za notranje zadeve III. br. 28.164 z dne 15. julija 1935, ki dovoljuje vpostavitve »Prosvetne zveze« in se glasi:

Banska uprava v Ljubljani je z odločbami pov. II No. 927-1 od 17. februarja 1933, razpustila Prosvetno zvezo v Ljubljani z vsemi včlanjenimi društvi in Prosvetno zvezo v Mariboru z vsemi včlanjenimi društvi. Te odločbe so postale pravomočne, deloma, ker je ministrstvo notranjih del pritožbe odbilo, deloma, ker se stranke niso pritožile.

Vsled predstavitve predsednikov bivše Prosvetne zveze v Ljubljani in Mariboru od 5. julija 1935 in po ponovni proučitvi predmeta na osnovi § 133. zakona o obtem upravnem postopanju

odločam

da se odločbe kraljevske banske uprave v Ljubljani Pov. II. No. 927-1 od 17. februarja 1933 s katerimi sta bili razpuščeni Prosvetna zveza v Ljubljani z vsemi včlanjenimi društvi in Prosvetna zveza v Mariboru z vsemi včlanjenimi društvi, razveljavijo, v kolikor so te od-

ločbe z odločbami ministrstva za notranje zadeve odobrene.

Razlogi.

Ministrstvo je pri ponovni proučitvi pritožb in vprašanja samega došlo do prepričanja, da kraljevska banska uprava v Ljubljani pred razpustom omenjenih prosvetnih zvez ni upoštevala bistvenih predpisov upravnega postopanja, ker v smislu § 70, 76 in 79 zakona o obtem upravnem postopanju ni zaslišala njihovih statutarnih predstavnikov, niti ni zadosti proučila činjenice, ki so bile odločilne za pravilno presojo vprašanja, vsled česar tudi ni moglo biti zadostno ugotovljeno činjenično stanje, ki je bilo merodajno za presojo vprašanja.

O tem naj se obveste Prosvetna zveza v Ljubljani, Prosvetna zveza v Mariboru in v teh zvezah včlanjena društva, katerih razpust je bilo odobrilo ministrstvo za notranje zadeve.

S tem je g. minister za notranje zadeve izrekel, da mora upravna oblast, ki na podlagi § 11 zakona o društvih,

shodih in posvetih razpusti društvo, ki je prekorajilo svoje statutarne delavne področje, pred razpustom v smislu §§ 70, 76 in 79 zakona o obtem upravnem postopku zaslišati njegove statutarne predstavnike ter proučiti činjenice, ki so bile odločilne za pravilno presojo vprašanja.

Proti razpustu »Boja« so bivši predsednik istega tovariš Stane Vidmar in tovariši vložili pritožbo na g. notranjega ministra, opirajoč se predvsem na okolnost, da upravna oblast pred razpustom ni zaslišala statutarnih zastopnikov »Boja« in ni zadostno proučila činjenice, ki so bile odločilne za pravilno presojo vprašanja.

Na to pritožbo je bil tovarišu Stanetu Vidmarju dne 16. t. m. dostavljen odlok ministrstva notranjih poslov upravno odločeno III br. 26.767 z dne 10. julija 1935, ki se glasi:

Vidmar Stane i dr. žalili su se ovom Ministarstvu protivu odluke Kr. banske uprave Dravske banovine II/2 br. 375/4 kojom je raspušteno udruženje boraca Jugoslavije »Boj« u Ljubljani.

Po ovoj blagovremeno izjavljenoj žalbi Ministarstvo je razmotrilo ožalbenu odluku, sva akta kao i navode u žalbi, pa na osnovu §§ 114, 120 i 122 Zak. o opšt. uprav. postupku donosi

odluku

da se odobri odluka Kr. banske uprave II/2 br. 375/4 a da se žalba kao neumesna odbaci.

OBRAZLOŽENJE

Po propisima § 11 Zak. o udruženjima, zborovima i dogovorima oblašena je drugostepena upravna oblast da raspusti udruženje, kad po svom slobodnom uverenju stekne ubedjenje, da je to udruženje prekorajilo svoj statutarni delokrug rada, pa kad je u ovom konkretnom slučaju banska uprava stekla ovakvo ubedjenje, onda je ona samo postupila po zakonu kad je donela napadnutu odluku, pa je sa ovih razloga i donela gornja odluka.

O ovome izvestiti Kr. bansku upravu Dravske banovine i žalioca.

Političen položaj po širnem svetu...

Pretekli teden je bilo največje zanimanje za potek konference treh velesil v Parizu o Abesiniji. L. 1906 so namreč sklenile Italija, Francija in Anglija sporazum, v katerem so razdelile Abesinijo v svoja »interesna območja« in so se slednjič obvezale, da bodo skupno čuvala nad abesinsko neodvisnostjo.

Zahteve Italije so danes v tem, da pride Abesinija pod njeno nadzorstvo, češ da se njena neodvisnost ne more več braniti. Temu pa se upira Abesinija, katere cesar je pred pariško konferenco izjavil: »Abesinija se ne bo nikdar odrekla svoji neodvisnosti. Ona je vedno stremela, da dobi posojilo, s katerim bi pospešila svoj gospodarski in kulturni napredek. Da se omogoči nadaljni razvoj Abesinije, bi bil potreben izhod na morje. Za finančno in gospodarsko pomoč kakor tudi za izhod na morje je Abesinija pripravljena tudi na teritorialne koncesije v korist Italiji, kakor na odstop Ogadenske dežele.«

Italijanskim merodajnim krogom je bil predlog abesinskega cesarja nesprijemljiv, zato so se v Londonu vnovič potrudili, da poravnajo spor med Abesinijo in Italijo. Po prvem načrtu bi bila Anglija pripravljena odstopiti Abesiniji pristanišče v svoji Somaliji, če bi Abesinija odstopila Italiji pokrajino Ogaden in ozemlje okrog Adu. Abesinija pa bi morala dati Italiji obširne gospodarske koncesije razen na severu in na zapadu, kjer leže angleški vrelci. Italija bi tudi dobila del portugalskih kolonij.

Proti temu načrtu je takoj protestirala Japonska, nakar so se pričeli poskusi za mirno rešitev abesinsko-italijanskega spora v tej smeri, da bi se Italija odrekla v korist Angliji vsem svojim pravicam v Tangieru ob afriški obali nasproti Gibraltarju ob vhodu v Sredozemsko morje, dočim bi Anglija popustila v Abesiniji Italiji na ljubo.

Toda tudi sedaj Italija ni popustila od svojih zahtev, temveč jih je zopet podarila. »Giornale d' Italia« je naravnost zapisal: Edino sredstvo za ureditev težkih vprašanj, nastalih z ogromno rastjo posameznih narodov je vojna ali pa nova razdelitev kolonialnih posestev tako, da jih države, ki jih imajo preveč, odstopijo tistim, ki jih sploh nimajo.

V takem ozračju so potekali razgovori do preteklega petka, ko se je pričela konferenca treh v Parizu. Pogajanja so bila tako težavna, da je bil »Oeuvre« takoj drugi dan mnenja, da je mirna rešitev abesinsko-italijanskega spora nemogoča. V Parizu zbrani državniki naj bi odpotovali v Rim, da pregovore Mussolinija, naj sprejme sporazum, ki bi ga mogel potrditi svet Društva narodov 4. septembra.

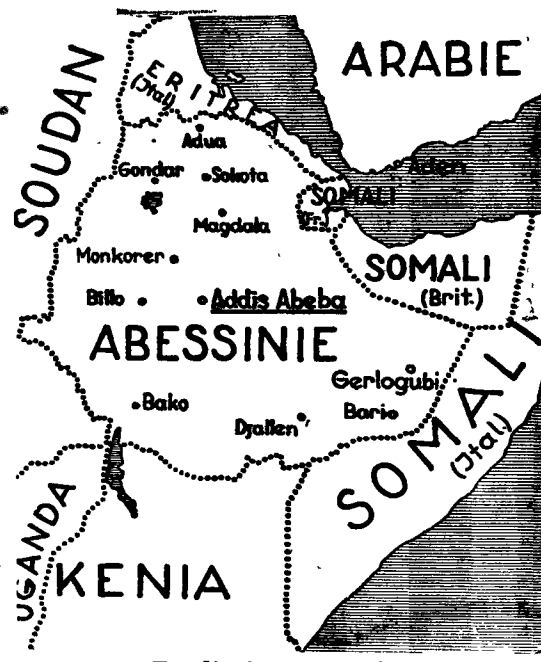
Da je imel »Oeuvre« prav, se je pokazalo v nedeljo popoldne, ko so bila pogajanja iznenada prekinjena in je bil izdan kratek komunike, po katerem zbrani zastopniki Italije, Francije, Anglije niso našli »osnove« za pogajanja, ki bi omogočila rešitev tega konflikta. Pogajanja se bodo odsle nadaljevala po diplomatski poti.

Kako resen je sedaj položaj, kaže dejstvo, da so bili člani angleške vlade brzojavno pozvani, da se takoj vrnejo s počitnic. Sestal se bo še ta teden ministerski svet, ki bo sklepal o nadaljnjih korakih. Baje je vojna v Afriki neizbežna.

Pred konferenco Male zveze

Kot smo že poročali, bo v času od 27. do 31. t. m. na Bledu konferenca Male zveze. Na Bledu se že pripravljajo nanjo. Najavljenih je že danes veliko številno bodo zastopani romunski in češkoslovaški listi.

Konferenca bo važna ne samo zaradi tega, ker bo poročal češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš o svojih vtisih v sovjetski Rusiji in o vedno tes-

Zemljevid Abesinije.

Italijanske demonstracije proti Angliji in Japonski, ki hoče tudi imeti del Abesinije

Kot se doznava, je Italija zahtevala okupacijo gotovega ozemlja Abesinije, ki bi omogočilo neposredno zvezo med obema italijanskima kolonijama na mejah Abesinije: na Eriatrejo na severu in Somalijo na jugu. Tudi je vztrajala na zahtevi neomejenega mandata nad Abesinijo. Temu pa se je Anglija uprla, češ da bi bilo s tem konec neodvisnosti Abesinije.

nejšem sodelovanju Češkoslovaške s sovjetsko Rusijo, ki se kaže tudi v sodelovanju češkoslovaške in sovjetske vojske, temveč tudi zato, ker bodo državniki Male zveze razpravljali o osnutku podonavskega pakta, o katerem sta se sporazumeli Italija in Francija. Podonavski pakt naj bi obsegal tele obveznosti:

Čl. 1. Države podpisnice se obvežejo,

da se medseboj ne bodo napadale. — Čl. 2. Države podpisnice se obvežejo, da bodo spoštovale neodvisnost ostalih podpisnic, in da na svojih tleh ne bodo dovolile nikakega delovanja zoper neodvisnost ne zoper socialni ali politični sistem katere izmed drugih držav podpisnic. — Čl. 3. Države podpisnice se obvežejo, da ne bodo podpirale države, ki bi hotela kršiti določbe tega pakta. — Čl. 4. Države podpisnice se obvežejo, da se bodo obrnile na Zvezo narodov, če bi kdo prekršil določbe tega pakta.

Vstaja v Albaniji

V Albaniji je izbruhnila vstaja, ki je zavzela zelo nevaren obseg. Znak za vstajo je dal umor generala Gilardiya v Fieriju, osebnega prijatelja in adjutanta kralja Zogua ter inspektorja albanske vojske. Na čelo upora se je baje postavil bivši ministerski predsednik Šefket beg Verlati.

Z juga, kjer se je vstaja začela, so pričeli uporniki korakati proti Tirani. Odposlane vladne čete so se spoprijele z njimi in jih po poročilih albanske agencije že tudi premagale. Vstaške čete so se umaknile v južno-albanske gore, kamor so zbežali tudi vodje upora, v kolikor jih ni vlada že prej polovila.

O tem, zakaj je prišlo do vstaje, so si

poročila zelo različna. Med glavnimi vzroki bo skoraj gotovo nezadovoljstvo z režimom in pa gospodarska kriza«, ki tudi Albaniji ne prizanaša.

In doma ...

Najvažnejši dogodek je nedvomno prijava za ustanovitev Jugoslovanske radikalne zajednice. Prijavo so podpisale najuglednejše osebnosti iz bivše radikalne, muslimanske in slovenske ljudske stranke. Od bivše SLS so podpisali prijavo: dr. Anton Korošec, dr. Natlačen, dr. Leskovar, dr. Miha Krek in drugi.

Iz osnovnih pogledov je razvidno, da je tudi nova stranka za »narodno in državno edinstvo, edinstvo teritorija in državljanstva in bo te ideje širila in zastopala, toda pri vsem tem delu bo imela pred očmi, da so teritoriji, iz katerih je naša država sestavljena, živeli v preteklosti svoje posebno življenje in si v teku dolgega časa pridobili posebne navade v upravi, politiki in drugod.

Nova stranka obljublja, da bo posvetila posebno pozornost razvoju in spopolnjevanju kmetijskega poljedelstva z ustanavljanjem ustanov in uporabljanjem sredstev, ki bodo pomogla poljedelcem izboljšati kakovost zemlje, ki jo obdelujejo, in dobiti več prinosov od nje in da bi se kmet na ta način materialno in kulturno dvignil. Stranka bo posebno skrbela, da se omogoči poljedelcem dobivanje čim cenejšega kredita in olajša način razdolžitve.

Program se pozna, da je izdelan na podlagi znane izjave dr. Stojadinovićeve vlade ob svojem prvem nastopu v narodni skupščini.

Kot vedno, bô naše ljudstvo presojalo tudi vrednost nove stranke ne toliko po lepih besedah kot po dejanjih. In dejanj, odločnih dejanj, ki naj pokažejo, da gre res za dobrobit vseh in ne le poedincev, teh se nam bolj kot kdaj poprej hoče!

Dozdaj se je govorilo in se še govori o hrvaškem vprašanju. Obstoji pa tudi slovensko vprašanje, ki ga je treba prav tako temeljito rešiti kot hrvaškega!

Oživljena gradbena delavnost

Vlada je na zadnji seji odobrila kr. banski upravi v Ljubljani, da sme najeti posojilo pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani za zgradbo III. realne državne gimnazije. Posojilo se bo amortiziralo z banovinskimi (ne državnimi) sredstvi. V Belgradu gradi ministrstvo prosvete 2 novi gimnazijski poslopji iz državnih sredstev. Po izjavi g. ministra za gradbe sodeluje država tudi pri regulaciji Ljubljani. Ljubljani se bo regulirala iz sredstev barjanskega odbora, dalje mestne občine ljubljanske, dravske banovine in zelo majhen del s pomočjo države. Za regulacijo beogradskega pristanišča je odobrenih 85 milijonov, za zgradbo delavnic za rečno plovbo 20 milijonov, skupaj 105 milijonov. V ta namen se najame posojilo pri državni hipotekarni banki za 80 milijonov, ostanek pa iz 15 milijonske dotacije za javna dela in 15 milijonskega fonda splošne kaldrmine. Amortiziralo se bo posojilo takole: od pristaniških taks, dalje 1.5 miliona v rednem letnem proračunu ministrstva za promet, 35 milijonov pa se bo črpalo iz splošnega kaldrminskega fonda, ki se steka iz vse države pri državni hipotekarni banki. Del kaldrminskih pristojbin dobe pristojne občine; iz teh sredstev je bila zgrajena tudi ljubljanska carinarnica. V Belgradu je bil v nedeljo blagoslovljen temeljni kamen nove velezgradbe poštna hranilnica in pa glavne pošte, ki bo veljala 45 milijonov dinarjev. Poštna uprava je zidala v Belgradu po vojni naslednje zgradbe: glavni telegraf v Kosovski ulici, dalje poštno zgradbo pri kolodvoru v krasnem bizantinsko-srbskem slogu in pa administrativno zgradbo za ministrstvo pošte v Palmotićevi ulici. Zgradba na kolodvoru je stala 27 milijonov Din; zanimivo pa je, bila notranjost tako nesrečno urejena, da je bila notranjost nesrečno urejena, da je tri leta niti uporabljati niso mogli. Tudi so pozabili položiti cevi za vodo in centralno kurjavo, kar so potem, ko je bila zgradba gotova, nadoknadili. Gradili bodo v Belgradu tudi novo državno tiskarno, ki bo stala predvi-

Naročnikom !

Prosimo Vas, da nam skušate naročnino za list v znesku 20 Din — s čimer imate naročnino plačano do novega leta — čimprej nakazati, zlasti ker je redno izhajanje lista docela odvisno od vplačila naročnine. Da ste doslej odlašali s poravnavo naročnine, zelo občuti naše upravnništvo, ki ima terjati še vedno za okoli 35.000 Din. To je za današnje čase vsekakor zelo visok znesek, ki bi nam omogočil, da »Bojevnika« še vsestransko izpopolnimo, da bo zamogel postati še nepogrešljivejši vaš tovariš, kot je bil doslej.

Kdor more, naj nam skuša tudi pridobiti vsaj enega naročnika. Pomislite, koliko bi pridobila naša številna družina naročnikov, če se podvoji! In vendar ni to prav nič težko! Malo dobre volje in uspeh je tukaj!

Prihodnji številki bomo priložili položnice, ki se jih po možnosti takoj poslužite, če tega ne boste že poprej storili!

Upravnništvo »Bojevnika«

doma 40 milijonov dinarjev. Ministrstvo prosvete pa bo gradilo tudi pravno fakulteto. Pričeli so tudi že z deli na veliki mednarodni cesti Belgrad - Subotica državna meja, ki bo ogromnega pomena za mednarodni tranzitni promet in Belgrad. Cesta se gradi predvsem na angleški pritisk, ker se bo zveza z bližnjim Orijentom znatno zmanjšala. Za naše narod. gospodarstvo nima večjega pomena, ker se razdalja lahko tranzitira v enem dnevu. Seveda bodo vojvodinski avtomobilisti imeli lepo zvezo s prestolico. V Sloveniji so predvidena dela za nove ceste, vodovode, prestavitve nekaterih klancev, dalje nekaj hudih ovinkov, kar pa bo banovina izvršila iz svojih sredstev in kar v lastni režiji.

Kaj je s popolno prekmursko gimnazijo?

O tem piše »Ljudska pravica«: Prosvetno ministrstvo bo zidalo dve novi gimnaziji v Belgradu — na državne stroške. Za popolno prekmursko gimnazijo »nema ni možnosti ni potrebe«, kot je izjavila na poziv Kluba prekm. akademikov neka oseba v Belgradu. Smo pred začetkom novega šolskega leta in o popolni soboški gimnaziji se ničesar ne čuje, oziroma slišimo samo take izjave kot je zgoraj navedena. O potrebi in upravičenosti soboške gimnazije govori 15.000 podpisov; zahtevala jo je tudi vsa ostala Slovenija — postala je ena glavnih slovenskih kulturnih zahtev. Zdaj dežujejo v Belgrad nove brzojavke od vseh prekmurskih občin in društev ter občin iz ljutomersko-radgonskega sreza. Poleg te akcije se je kot vedno ob takih prilikah, pokrenila od neke gotove strani akcija za samoupravne višje razrede. Pravijo, da je država preveč obremenjena in da ne more nositi novih stroškov za višjo gimnazijo, zato naj jo vzdržuje naše ljudstvo samo. Kaj pa je resnica? Za letos bi morala država otvoriti samo peti razred! Potrebno bi bilo »obremeniti« državno blagajno samo z dvema profesoriskima (ali suplentskima) plačama! Ne bo odveč, če pri tej priliki omenimo komentar k novemu finančnemu zakonu, ki ga je prinesel zagrebški »Obzor«. V tem beremo, da novi finančni zakon pooblašča ministra prosvete, da najame 12 milijonov Din posojila pri Državni hipotekarni banki za zidavo dveh novih gimnazij v Belgradu. Odplačeval se bo dolg v proračunu prosvetnega ministrstva, torej na račun države. V Belgradu celo gimnazijska poslopja zida država! Stroške zato plača z davki vse preprosto ljudstvo po državi. Drugje zidajo (če namreč zidajo) z banovinskim denarjem. Sredstva dobi banovina iz posebnih banovinskih davščin, ki znašajo do 50% državnega davka. Belgrad pa nima banovine. On nima niti banovinskih davščin, taks, trošarin in doklad. Slovenci smo torej prispevali za dve novi gimnaziji v Belgradu z davki, če bi se pa morala pri nas graditi (potolažite se, saj se ne gradi!), bi mo-

rali plačati samo s svojim denarjem. »Obzor« pravi, da ta privilegij na davkih izkoriščajajo najrazličnejše delniške družbe, katerih centrale se selijo vse v Belgrad, kjer ni treba plačevati banov. davka. Tako se v Belgradu na ta umečen način vedno bolj združuje najrazličnejši kapital, na škodo gospodarstva manj srečnih pokrajin — zlasti Hrvatske in Slovenije.

Sanacija Zadrúžne gospodarske banke

Na podlagi uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njegovih upnikov je ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo dovolil sanacijo Zadrúžne gospodarske banke v Ljubljani. Ker je krog interesentov pri tej sanaciji zelo velik in nam od več strani prihajajo vprašanja, kako se izvede ta sanacija, pojasnujemo v naslednjem sanacijski načrt, ki obstoji, kolikor smo mogli doslej poizvedeti, v sledečem:

Ker je banka vtrpela večje izgube in ima veliko število dvomljivih terjatev, je bilo treba najti kritje za izgube in za dvomljive terjatve. To kritje naj se izvrši na sledeči način:

Pred vsem se za kritje izgub in dvomljivih terjatev porabijo rezerve, ki so se nabrale tekom petih let.

Dalje se v isti namen od delniške glavnice, ki znaša Din 12.000.000.—, odpiše 90%, tako da izgubijo delničarji 90% nominalne vrednosti delnic.

Ker so bile nepremičnine vstavljene v bilanco z manjšo vrednostjo, kakor je resnična vrednost, se za kritje izgub in dvomljivih terjatev porabi dalje diferenca med resnično in med knjižno vrednostjo, ki je doslej tvorila tiho rezervo.

Končno se v isti namen porabi 40% bančnih vlog, to je vsakemu vložniku se od njegove vloge odpiše 40%. Ta znesek se prenese v specijali rezervni fond, ki ima služiti za kritje izgub in dvomljivih terjatev.

Delniška glavnica, od katere se odpiše 90%, se bo zvišala na ta način, da bo Zadrúžna zveza v Ljubljani s svojo vlogo, ki jo ima pri Zadrúžni gospodarski banki, podpisala in plačala novo prioritarno glavnico v znesku 18.800.000 Din.

Daljšje podrobnosti bodo razvidne iz odloka ministrskega sveta, ki bo predvidoma vsekakor objavljen v Službenem listu.

Ogromno oškodovanje države

Nedavno je očital bivši prometni minister Andra Stanić svojemu nasledniku Radivojeviću, da je država oškodovana zaradi pogodb, ki jih je sklenil s tujimi družbami Batignoles - Losinger in Societe europees za nad 800 milijonov Din! Sedaj je posebna komisija, ki jo je sklical Radivojevićev naslednik minister Milosavljević, ugotovila, da so Stanićevi očitki resnični, ker ima država zaradi omenjenih pogodb 829 milijonov in 120 tisoč Din škode.

Nastane vprašanje, kdo bo povrnil to ogromno škodo? Mnenja smo tudi, da nam je nujno potreben zakon o korupciji, ki bi določal v gotovih primerih tudi smrtno kazen. Le tako bo mogoče napraviti konec raznim škandalnim aferam, s katerimi smo tako bogati, da nas lahko zavidajo.

Ljubljanska bolnica

V ljubljanski bolnici je pričelo stavkati 22 takozvanih zdravnikov volonterjev. Zdravniki volonterji so oni zdravniki, ki so po svojem visokošolskem študiju odslužili po bolnicah enoletno brezplačno vežbanje. Ker pa ni denarja, — dasi primanjkuje zdravnikov na vseh koncih — zato ti zdravniki ne dobe službe. Zasebne prakse pa tudi ne morejo izvrševati, ker je za to potrebna precejšnja vsota denarja, za opremo, lokal itd. V ljubljanski bolnici se je razpasla navada, da uporabljajo te mlade zdravnike še delj kot eno leto, ter jim zato ne priznavajo niti plače niti hrane in stanovanja. Kakor smo informirani, bo delo v bolnici radi tega precej trpe-lo, oziroma bo ostala peščica zdravnikov preobremenjena. No, pa to še ni glavna hiba ljubljanske bolnice. Raz-

mere postajajo iz dneva v dan obupnejše. Naval bolnikov v bolnico je zavoljo napredovanja zdravniške vede vedno večji, prostori pa so ostali isti kakor pred 30 leti. In tako smo doživeli Slovenci, ki smo se ponašali pred 30 leti, da smo imeli eno najmodernejših bolnic v stari Avstriji, da imamo danes v svobodni Jugoslaviji eno najslabših. Po dva bolnika ležita v eni postelji, večkrat pa prespi bolnik noč kar na stolu ali pa na klopi. Alj ni sramota, da moramo o tem razpravljati javno? Kaj res ni par milijonov dinarjev za povečanje bolnice? Kaj res ljudje kot davkoplačevalci nimajo pravice do samostojne postelje, če so prisiljeni iskati si zdravja v bolnici? Ali se merodajni činitelji ne zavedajo tega, da je zdravje naroda prvo? Kje so naše humanitarne organizacije, da bodo pričele z javnimi zbirkami za zgradbo prepotrebne bolnice? »Politika« z dne 18. t. m. poroča, da so v Belgradu blagoslovili temeljni kamen za zgradbo poštno hranilnice in pošte, ki bo veljala 45 milijonov dinarjev! To je že četrti poštna zgradba po vojni v Belgradu.

† Fran pl. Šuklje

Umrli je na svojem gradiču Kamnu v Novem mestu v častitljivi starosti 86 let deželni glavar v p., dvorni svetnik Fran pl. Šuklje. Pokojnik je mnogo dobrega storil posebno za Dolenjsko. Po svojem značaju je bil vedno bojna natura in kot tak markantna osebnost predvojne politične dobe. Naj v miru počiva!

Denarno vprašanje

Predsednik Narodne banke je po svojem potovanju po Sloveniji in Hrvatski poročal na seji izvršnega komiteja Narodne banke, da se stanje pri naših bankah boljša in da se tudi zaupanje vrača. Proučil je vprašanje, kako pomagati bankam, da bi mobilizirale svoje nove vloge, ki jih morajo držati v kassah, predvsem pri javnih delih, ki jih misli država izvesti. Zelo razveselivo je dejstvo, da je predsednik Narodne banke po več letih gospodarske krize vendarle našel pot v Ljubljano in v Zagreb. Sedaj naj slede še dejanja! Denar in zopet denar potrebujejo naše banke in sploh vse naše narodno gospodarstvo!

Iz Službenega vojnega lista

Službeni vojni list broj 8 od 26. februara 1920 god., strana 250.

U ime
Nj. Vel. Petra I. po milosti božjoj i volji narodnoj kralja Srba, Hrvata i Slovenaca

Mi
Aleksandar Nasljednik prestolja na predlog Našega Ministra Vojnog i Mornarice, a na osnovu čl. 51 Ustava rešili smo i rešavamo: da se rezerv. pešad. kapetanima II. klase: Simonu Simonoviću, Bogoljubu Jevtiću i Tanasiju Kara-Petroviću, oprosti izdržavanje kazne zatvora na koju su usudjeni vojnim sudovima

radi begstva sa fronte
Naš Ministar Vojni i Mornarice neka izvrši ovaj ukaz!

Aleksandar v. r.

S. O. Br. 7554.

30. januara 1920.

Beograd

Ministar Vojni i Mornarice

Stev. S. Hadžić v. r.

Z železnico Št. Janž - Sevnica še vedno ni nič!

Pred meseci smo veliko čuli o eni milijardi Din za javna dela. Tudi pri nas v Sloveniji da bodo pričeli z velikopoteznimi deli. Obljubljali so nam jih celo vrsto, med njimi železnico Št. Janž - Sevnica in zvezo Slovenije z morjem. Po preteku več mesecev ni ne duha ne sluha o vseh teh »javnih delih«. Razpisana je komaj licitacija za gradnjo železnice Št. Janž - Sevnica, graditi pa jo bodo pričeli šele drugo leto, če Bog da! Nam se pač nikamor ne mudi- Ima vremena!

V duhu pri † Franu Bonaču

Vojni kurat Kogej pozdravlja združenje src naših bojevnikov

In ker so glavni vzroki vsake vojne, sovraštvo krivica in zatiranje slabotnih. Zato so si slovenski bojevniki zapisali na svoj prapor geslo: boj za svobodo, pravico in mir med narodi. V tem pravcu hočejo, ne glede na politično prepričanje posameznikov, delati skupno vsi slovenski možje in fantje iz svetovne vojne. Bojevniška organizacija kot taka je sicer razpuščena, toda kaj zato, to se lahko in hitro naredi, ni pa mogoče razdružiti src naših bojevnikov, src, ki jih je združilo gorje svetovne vojne. Ni sile, ki bi nas mogla razdružiti ali speljati na stranpota.

Vojni tovariši! Malokatero svetno organizacijo smemo pozdravljati s tega svetega mesta, brez skrbi in z vso ljubeznijo pa v imenu sv. Cerkve s tega svetega kraja pozdravljam združenje src naših bojevnikov. Dragi vojni tovariši! Kot duhovnik sv. katoliške Cerkve vas v imenu iste Cerkve pozdravljam in blagoslavljam. Blagoslavljam pa tudi vaše delo za svobodo, pravičnost in mir med narodi. Iskreno pozdravljeni in blagoslovljeni.

Vojni tovariši! Bog mi je priča, koliko in kaj bi bil pripravljen žrtvovati jaz in gotovo tudi vsakdo izmed vas, če bi bil danes izrekel nad vami blagoslov sv. Cerkve, mož, ki je skozi petnajst let vas na tem svetem kraju navduševal za vse lepo in blago. Danes ga ni tukaj in ga tudi nikoli več ne bo. Daleč doli na ljubljanskem polju počiva izmučeno telo našega zvestega vojnega tovariša, ljubljenega mojega dubovnega sobrata, o tako prežgodaj umrlega voj. kurata Franceta Bonača. Saj je bil on tisti, ki je prvi poskusil z ljubečo roko celiti dušne in telesne rane naših slovenskih bojevnikov. Pomudimo se par trenutkov pri njegovem spominu.

Ko so se naši možje in fantje - bojevniki vrnili iz svetovne vojne, vsi mrki, s stisnjenimi ustnicami, s srdom v srcu do tistih, ki so jih pogнали v to strašno klanje, zagrenjeni do skrajnosti, takrat vas je † voj. kurat Bonač prvič povabil na Brezje. Tu pod okriljem Kraljice lepe ljubezni in Kraljice miru je odprl knjigo vseh knjig — sv. pismo — ter spregovoril tople besede: Možje, fantje, konec je trpljenja, pozabljeno naj bo tudi sovraštvo, in zavlada naj v vas zopet ljubezen, ki naj se kaže pred vsem v ljubečem spominu na tiste drage tovariše, ki so v svetovni vojni darovali najdražjo zemeljsko dobrino — svoje življenje. In s povzdignjenim gla-

som je † Bonač bral iz sv. pisma Davidovo žalostnico za padlimi tovariši in prijatelji: »Gore Gelboške, poslej ne padaj na vas ne rosa ne dež; in poljana ne rodi sadov; zakaj tam je bil proč vržen ščit junakov! Savel in Jonatan tako ljuba in draga v življenju, tudi v smrti nista ločena. Hčere izraelske, plakajte po Savlu. Žalujem po tebi brat moj Jonatan. Kakor mati ljubi svojega edinca, tako sem jaz tebe ljubil.«

O čudo, možem in fantom bojevnikom, ki so nešteto krat neustrašeno gledali smrti v ledeni obraz in spričo vojnih grozot izgubili vsak smisel za pojem ljubezni, so se raznežila srca, ter so se jim po toliko letih vojnih grozot oči orosile s solzami, pa ne s solzami gnjeva in sovraštva, ampak s solzami ljubezni in sočutja do padlih in umrlih tovarišev. Brezjanska Mati božja pa je z velikim zadovoljstvom zrla na trpeče obraze svojih otrok, ki so le pod pritiskom vojnih grozot izgubili čustvo ljubezni, njih srca pa so bila še vedno otroško udana Bogu in Njegovi sveti Materi. To je bila velika in zlata zamisel † Bonača, prva mehkoljubna roka, ki je blažila vojne bridkosti. Razbičanim in zagrenjenim bojevnikom je † vojni kurat Bonač vrnil ljubezen.

Izmed premnogih zaslug † kurata Bonača je gotovo največja in bo ostala neizbrisno zapisana v srcu našega naroda. Ta lepa gesta blagega in ljubečega srca † Bonača pa je tudi z zlatimi črkami zapisana v knjigi življenja, v knjigi, kamor ima upogled samo On, ki ga kličemo Boga ljubezni. — Mi bojevniki pa bomo poskrbeli, da bo v do glednem času stal skromen spomenik temu ljubečemu srcu tudi tu na Brezjah poleg cerkve M. B., ki jo je pokojni Francé tako ljubil in častil.

Vojni tovariši! 27. avgusta pop. ob 4 bo minulo točno šest mesecev, odkar je angel smrti odtrobil signal Francu Bonaču, ter dal znamenje večnega premirja in je njegova duša prestopila prag večnosti. In veste, dragi bojevniki, kdo je † Bonaču pri nebeških vratih prvi stopil nasproti? Brezjanska M. B., pa ne ona lepa na sliki, pred katero je † kurat tolikrat tako zaupno molil, ampak še tisočkrat lepa, živa Mati Zveličarjeva, z resničnim blaženim smehljajem na ustnih, ter ga je ljubeče povabila: »O, le vstopi zvesti služabnik mojega božjega Sina, čegar nauk ljubezni si tako globoko doumel, o le vstopi, ne bo ti dolgčas v zlatih nebesih. Glej, cela armada bojevnikov te

hrepeneče čaka. Glej, kako srčno te pozdravlja Tvoja zvesta vojna tovariša in iskrena prijateljica major Colarič in general Maister, za njima pa cela vrsta samih dragih znancev in prijateljev iz vojne. Ljubezen božjo si tako vneto oznanjeval na zemlji, ljubezen božja bodi tvoje delež tudi v večnosti.

Vojni tovariši! Spomnimo se danes

prav pobožno pri najsvetejši daritvi † kurata Bonača s prošnjo, da naj † tovariš France v družbi dvakratnih bojevnikov — borecev za časno in večno domovino, pri božji Materi zastavi svojo besedo, da bomo tudi mi prišteti Njej zvestim otrokom, ko bo tudi nam angel smrti odtrobil zadnji vekotrajni retraite — večno premirje. Amen.

Spominsko slavlje na Brezjah

Med govorom vojnega kurata tov. Kogej

Leta in leta že hodijo tovariši bojevniki na Brezje, kjer se vsako leto enkrat skupno snidejo, da pozabijo na vsakodnevne skrbi in težave ter si v prijateljski in tovariški družbi stisnejo roke, pomolijo za tovariše, ki so izgubili svoje najdražje — svoje življenje — v svetovni vojni, in si nabere novih moči za težko pot življenja. Tudi letos naj bi se vršil tak tabor kot prejšnja leta: po cerkvenih slovesnostih naj bi imeli bojevnik svoje običajno zborovanje, na katerem naj bi obravnavali vsa pereča vprašanja, ki teže predvsem bojevnike in njih svoje; bojevniki nj bi se, kot je bilo to prejšnja leta, pogovorili, kako bi se olajšala splošna beda, kako naj si med seboj pomagajo v teh težkih dneh, kako naj olajšajo bedo in trpljenje svojim rojakom izven mej naše države. Vsako leto enkrat se zbera bojevniki brez razlike strank, mišljenj in naziranj na Brezjah, ko v medsebojni slogi in prijateljstvu obude žalostne spomine težkih dni svetovne vojne, kjer tudi niso poznali ne strank, ne struj, ne gibanj, ne političnega mišljenja, ampak le tovarištvo in medsebojno pomoč za samoohranitev in samoohranitev. Toda letos, ko se zopet visoko dviga načelo svobode, letos torej bojevniki niso

mogli zborovati, ker se je hotelo speljati njih zborovanje na politično stran. Zato se je vršila le cerkvena svečanost.

Na mesto prerano umrlega Frana Bonača, ki je leto za letom vodil tovariše bojevnike na Brezje, je imel cerkveno opravilo bivši vojni kurat katehet Franc Kogej iz Št. Vida nad Ljubljano. V prekrasnem govoru, ki ga objavljamo posebej, se je spomnil umrlih tovarišev, zlasti Fr. Bonača, ki smo ga letos prvič pogrešili med seboj, dalje je bodril tovariše za bojevniška načela miru, svobode in pravičnosti, poudarjal pomen bojevniškega gibanja ter pozival na medsebojno zaupanje in tovarištvo. Njegove besede so ganile srca resnih mož in fantov do solz in poglobila medsebojno vez tovarištva in prijateljstva. Po cerkvenem govoru je bila sv. maša na prostem. Pred začetkom sv. maše so pevc - bojevniki pod vodstvom tov. Wagnerja zapeli »Ti o Marija«. Med sveto mašo je igrala tržiška godba pod taktirko dirigenta g. Ahačiča priljubljene cerkvene pesmi, ki jih je pela vsa prisotna množica vernikov. Na koncu sv. maše je godba zaigrala, množica je pa pela »Povsod Boga«. Nato je zbor pevc - bojevnikov zapel »Blagor muč, duhovniki - bivši kurati so pa odmolili

John Perdan

Slišal sem na kongresu, da je prišel moj nekdanji sošolec Janez Perdan iz Amerike v Ljubljano in da stanuje v Študentovski ulici.

Nekoč sva hodila skupaj v gimnazijo in prilezla do tretjega grškega razreda. Ker sva oba doma in v šoli rajši brala indijanarice, namesto da bi se učila, seveda z učenjem ni šlo. Tako sva oba padla in obesila šolo na klin.

Janez je pričel študirati mešano trgovino, jaz pa čevljarstvo, ker so bili oče in vse druge merodajne osebe mnenja, da vsak pošten človek potrebuje vsaj dva čevlja, torej bo imela »šuštarja« vedno zlato podlago. Janez je nekega dne kot kafa izginil in mi je včasih kratko pisal iz Amerike.

Našel sem ga res v Študentovski ulici in sicer v isti sobi, v kateri sva skupaj brala indijanarice. Ko sva se pozdravila in malo pokramljala, sem bil nekoliko začuden, da stanuje v tej revščini. Zato sem mu omenil: »Saj imaš, Janez, vendar dolarje. Zakaj pa tu stanuješ, namesto v kakem finem hotelu?« Odvrnil mi je: »Jaz nisem več »Janez«, ampak že 15 let »John«. Stanujem tu, ker sem hotel to hišo in to sobo še enkrat videti, ker me spominja na moja lepa dijaška leta. Tega ne razumem: Ti, Pepe, si sedaj že deseti, ki hoče vedeti, če imam dolarje.«

Kot v opravičilo sem mu rekel: »Pri nas so postali po vojni res zelo rado-vedni.«

»Imaš prav!« mi je odgovoril. »Od Havra do Jesenic, na tej kratki progi, so me v eni noči financarji kar štiri-

krat pregledali in me vprašali, če imam dolarje.«

Da bi prišel naš razgovor na drugi tir, vprašam prijateljsko Janeza, ozir. Johna: »Kaj ne v Ameriki si imel dobro službo?«

Potem mi je pričel pripovedovati: »Moja prva služba v Ameriki je bila v neki mali mešani drogeriji. Ko sem pa pomotoma dal neki Američanki namesto »ribjega« »ricinovo« olje, je Američanka drugi dan zopet prišla v trgovino in pričela kričati kot kaka pobesneta furija: »Ali mislite, da smo v Italiji?! Nemarnost! Škandal! Dala Vas bom v časopis!« in tako dalje.

»Da to žensko pomiri, me je šef kratkomalo zapodil, njej je pa dal 3 steklenice ribjega olja. Tak je bil konec moje prve službe.«

»Kaj pa potem?«

»Ker sem bil na cesti, sem bil primoran pometati cesto, kar je sicer znano dolgočasno početje, vendar v Ameriki tudi precej nevarno delo, ker je tam preveč avtov. Zato sem kmalu presedlal. Posrečilo se mi je, priti v neki »salon« kot pomagač z enodnevnim odpovednim rokom. Ta služba je bila boljša kot pometanje. Imel sem prosto hrano, sicer sem pa pomival krožnike. Veš, prijatelj, dobro je, če se človek v mladih letih kaj pametnega in potrebnega uči. Zato sem tudi malo pomagal v kuhinji in se v tej šoli življenja naučil američanski kuhari. Kakor je moja rajna mati dejala, pride vse prav, kar človek zna. In prav je imela!

Nekega dne pride neki človek v kuhinjo in me vpraša, če znam kuhati,

Dejal je, da potrebuje pomagača v kuhinji na železnici. Ker sem še vedno imel enodnevnim odpovedni rok, sem bil drugi dan že v vagonu poleg restavracijskega voza, kjer se za goste kuha.

Kmalu pa sem opazil, da se imajo natakari veliko boljše, izrabil sem prvo priliko in postal natakar v železniškem restavracijskem vagonu. To je bila res dobra služba.«

»Koliko mesečne plače si pa dobival?«

»Plače nobene. Pač pa sem imel prosto hrano, pijačo in dobival sem napitnino.«

Precej ponižno sem ga vprašal: »Gotovo si zaslužil dnevno 2 ali 3 kovače.«

Nahrulil me je: »Pepe ali misliš, da so v Ameriki na železnici sami berači, ki nobenemu nič ne dajo? Dobil sem dnevno po Vaši valuti skoraj 50 kovačev! To so bili res zlati časi in dobra služba.«

»Praviš, bili!« Ali si sam odpovedal?«

»Takega položaja v Ameriki pač nihče ne zapusti. Radi tiste neumne vojske sem bil pa nekega dne kot Slovenec na železnici odveč in sem bil zopet na cesti.«

»Jaz pa na fronti. Kaj si pa ti storil tedaj?«

»Tedaj sem imel naloženih preko 5000 dolarjev v najboljših delnicah pri neki banki. Hotel sem se vrniti domov, vendar pot je bila zaprta, zato sem živovaril brez pravega načrta. Veš prijatelj, pravi načrt je v življenju vse.«

»Kako je pa bilo v Ameriki po vojni?«

»Nekega dne mi je moja banka prav kratko pisala, da so moje dobre delnice grozovito padle. Prodaj sem jih prav hitro, da sem imel potem v žepu le še 650 dolarjev; postal sem berač.«

»Ali si potem iztuhtal kak nov načrt?«

»Po tej grozoviti izkušnji sem najprej sklenil, da bom v bodoče sam bankir svojega premoženja in da bom svoj denar vedno nosil s seboj.«

»In obresti?«

»Potem sem prosil za ameriško državljanstvo in si kupil nekaj dobrih nožev in brusilnih kamnov, ter si izbral že rabljeno motorno kolo. Peljal sem se na deželo med farmerje in pričel sem brusiti nože in rezati kurja očesa.

»Ali se s tem v Ameriki kaj zasluzi?«

»Imenitno! Saj vendar kurja očesa rastejo noč in dan in na vsaki farmi je kako kurje oko. Na farmah sicer sem jedel povsod dobro in med kosilom in večerjo rezal kurja očesa. Maršikatera Američanka mi je dala cel dolar, če sem oprezno rezal in občudoval njeno nogo, čeravno je bila grda kot kaka gosja taca. Veš, če hočeš dobiti od ljudi denar, jim moraš vedno kaj prijetnega povedati, potem ti ne dajo le drobiža.«

»Potem si pa postal zopet bogat!«

»Nabral sem si v svoji banki zopet nekaj dolarjev.«

Ko je bila ta zanimiva storija končana, sem Janezu — pardon, Johnu! — predlagal, naj greva na Grad, kjer sva se v mladih letih potepala in prete-

molitve za mrtve tovariše - bojovníke. Po opravljenih molitvah je godba zaigrala žalostinko, pevci so pa zapeli bojovníško himno »Oj Doberdob«. Lepa slovesnost se je zaključila z državno himno.

Po cerkveni proslavi so se zbrali odborniki odbora za postavitev spomenika Franu Bonaču v samostanski dvorani, da se porazgovore o dosedanem delu in načrtu za bodočnost, kako bi se čim prej uresničila lepa zamisel postavitve spomenika. Sejo je vodil predsednik odbora tov. Schifferer iz Stražišča pri Kranju. Po poročilih funkcionarjev tajnika tov. Hama in blagajnika tov. Česnja se je razvila živahna debata in je bilo končno soglasno sklenjeno, da se pozovejo vsi predsedniki bivših skupin bojovníkov, naj poberejo po 2 Din od vsakega člana in pošljejo denar najkasneje do konca oktobra odboru po položnicah, ki so bile oklicem svoječasno priložene.

Tako se je letos bojovníška slovesnost na Brezjah končala. Mnogi tovariši so vpraševali, zakaj se ne vrši tabor kot vsako leto, zakaj ne nastopijo voditelji bojovníkov, zlasti tov. Vidmar itd. Posebno pozornost so vzbujali sledeči letaki, ki so se širili na taboru:

Tovariši bojovníki!

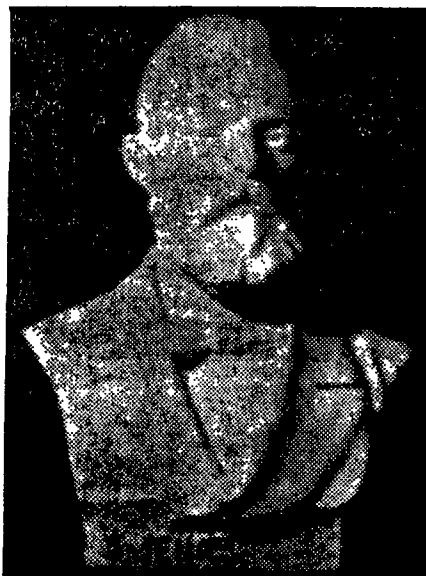
Danes je naš dan! Dan spomina na svetovno vojno in padle tovariše. Ta dan smo vedno obhajali nemoteni, brez političnih primesi. **To moramo tudi letos in ne smemo dopustiti, da se nas izrabi v kakšne politične svrhe. Osebam, ki hočejo to storiti, moramo to za braniti in jim povedati, da nismo prišli na Brezje zato, da bi si na naš račun delale politično reklamo.** Da se bodo znale v prihodnosti ravnati, pa jim povemo, da nočemo več, da kuje našo bodočnost samo par oseb od zgoraj, temveč si hočemo že enkrat sami izbirati pot, po kateri mislimo hoditi. Skrajni čas je že, da se uvede v političnem življenju res prava demokracija, ki je je propagirala organizacija »Boj«.

Mi zaupamo danes v prvi vrsti tistim osebam, ki so pomagale nam ustvarjati to miselnost in hočemo, da v grdnji naše bodočnosti skupaj z vodilnimi osebami sodelujejo, in ne, da se bo delalo tako, da hočejo celo na današnjem taboru brez naših ljudi nastopati osebe, ki do danes še niso prejele nobenega pooblastila od nas bojovníkov.

Živijo svoboda! Živijo demokracija! Živijo slovenska miselnost! Živijo Vidmar in ves O. I. O.

Brezje, dne 15. avgusta 1935.

Jenkova proslava

Simon Jenko

Jenkova proslava v Podreči je privabila v to prijazno vas na Sorškem polju mnogo Jenkovih častilcev. Pomemben je bil zlasti govor bivšega prosvetnega šefa dr. Lončarja, ki je slavil Jenka tudi kot glasnika južnega Slovanstva v dobi, ko smo Slovenci napravljali prve korake v javnost in nam je Avstrija pomenila neprestopen okvir državnega življenja. Znan je Jenkov citat: »Kar je, bratje, vas od Balkana do Triglava, vsi edini, ene majke sini, ena vam je očetnjava, ena misel naj vas vlada, od Trsta do Carigrada.«

Dr. Lončar je tudi omenjal Jenkovo tragedijo, ko je moral leči v prezgodnji grob, star komaj 34 let. Naša dolžnost je, da krivico očetov popravimo, da se naučimo, da se za življenja upoštevamo tiste može in žene, ki s svojim umom resnično koristijo slovenski skupnosti.

K dr. Lončarjevemu opominu bi bilo dobro ne enkrat, temveč večkrat se vračati. Naša javnost skoraj da ne ve, v kakšnih obupnih okoliščinah žive tudi danes še naši umetniki. Pod silo razmer omagujejo drug za drugim in kakor danes Jenka proslavljamo, bomo nekoč druge. Da pa bi nekaj storili zanje,

dokler še žive, nam niti na misel ne pride.

Žal nam je, da nas je Jenkova proslava nehote spomnila na Golijevo »Kulturno prireditve v Črni mlaki«. Vse preveč je prevladovala gostilna, dočim so mogli slediti dr. Lončarjevemu in Debejakovemu govoru le najbližji, komaj peščica izmed ogromne množice! Pokazalo se je že zopet, da se večje prireditve ne morejo vršiti brez zvočnikov, če naj ima prireditve še kak drug pomen, kot da se na umeten način rešuje gospodarska kriza.

Toliko, ker smo že do grla siti navduševanja, ki premine kakor ogenj iz slame, in prav tako tudi gladko sfriziranih poročil v našem dnevnem časopisju, ki vedo vedno povedati le najboljše.

Še nekaj: L. 1929. so postavili Simonu Jenku spomenik v Podreči. Gotovo lep čin! Spomenik pa je tako izdelan, da žali umetniški okus. Ali res ni mogoče, da bi zopet priklicali v Ljubljani v življenje kontrolni urad, ki bi imel zadnjo in odločilno besedo pri zgradbi vseh kakršnihkoli umetniških spomenikov? V Podreči bi moral stati spomenik, ki bi malo več povedal o Simonu Jenku in bi nas že pogled nanj osvobodil vsega pritikavega in malotnega. Tako pa ... rajši molčimo. Tak spomenik, karkšnega si želimo, gotovo ne bi bil dosti dražji od obstoječega.

Zato pa kar storimo, bodi prekipeva-joče življenja, ne pa skrpucalo!

„Sodobnost“

Izmed naših literarnih revij je najresnejša »Sodobnost«, ker ima pač najbolj zrele sotrudnike. Letos je revija še zlasti socialno - kritično usmerjena. Kakor so na videz dolgočasne take študije, kot n. pr. »Univerza in njen materialni razvoj«, so nam vendar silno potrebne, saj zvmemo na podlagi dokumentov in števil, da je zidal naše univerzitetne stavbe privatni kapital, v Belgradu pa država in to z neverjetno bogatimi sredstvi. Tudi vsakoletne dotacije so za našo mlado univerzo najmanjše, dasi bi morale biti najmanj še enkrat večje v primeri z Belgradom, ki dobiva še več, kot mu dejansko gre.

Zelo poučna je tudi sociološka študija dr. Žgeča o Halozah, po kateri je večina zemlje v rokah tujcev in inozemcev! Tu se odpirajo široke perspektive za vse, ki jim je usoda našega

naroda zares pri srcu in ne le na koncu jezika.

Temeljita in pomembna je nadalje študija dr. Lončarja o prvem narodnem buditelju slovenskega Štajerja in vsestranskem pospeševalcu slovenske misli sploh dr. Janku Sernecu.

Z velikim užitkom bere razumnik tudi take članke, kot so: Intelektualec in sodobna družba (Brnčič), Kakršna preja, tako bo platno (Leben), O moralni depresiji (Fr. Albrecht).

Uredništvo priobčuje nadalje † Henrika Tume esej o liberalizmu in Albina Prepeluha Pripombe k naši prevratni dobi.

Bogate in vedno sodobne so rubrike: Politični pregled, Likovna umetnost, Iz tujih knjig in revij, Glasba, Literarni pregled, Kronika, Kritika, Polemika, Prevodna literatura, Iz tuje literature in Refleksije.

Dober je tudi leposlovni del, v katerem sodelujejo vsi naši boljši in mlajši književniki, med njimi tudi glasnik našega Prekmurja, romanopisec Miško Kranjec.

Če še dodamo, da so sotrudniki »Sodobnosti« v glavnem tudi sotrudniki štirinajstdnevnik »Ljudska pravica«, izhajajočega v Dolnji Lendavi pod uredništvom Miška Kranjca, potem je lahko videti, da gre v našem javnem življenju za močan pokret mladih, ki ga nikakor ni podcenjevati.

Pokret »Sodobnosti« in »Ljudske pravice«, katere naklada se približuje že številki 4000! ni preračunana na uspeh v enem ali dveh letih, temveč na uspeh šele v daljši dobi, in v tem realnem gledanju obstoji tudi vsa njegova moč.

Mladina, s katere gledanjem na naše slovenske in svetovne prilike se morda ne strinjamo povsem, ki pa ne hlasi za trenutnimi uspehi, temveč se udeležuje v nasprotju z drugimi generacijami sistematično, ne vpoštevajoč »čuta za realnost«, s čimer označujejo naši poklicni politiki oportunizem, se moramo vsekakor veseliti!

Vsak bojovník naj pri- dobi še enega naročnika!

Na gradu sva sedla, nakar je moj ameriški prijatelj rekel: »Tu imate res dober zrak in lep razgled.«

Pokazal sem mu naš nebotičnik, toda on se je zasmel, češ kako morem tako bajto imenovati »nebotičnik«.

Gledala sva proti Igu, najinemu rojstnemu kraju; Janez je postal otožen, ko je gledal v daljavo.

»Ali boš sedaj ostal pri nas?«

»Nemogoče!«

»Zakaj nemogoče?«

»Ker ne vem, kaj bi tu na stara leta počel.«

»Pa reži kurja očesa, ki rastejo tudi pri nas noč in dan.«

»Mislim sem na to, vendar tu brez tentak niti kurjih oči ne sme rezati. Dovoljenja pa kot Amerikanec gotovo gotovo ne bi dobil.

»Potem veriži s hranilnimi knjižicami; saj imaš vendar dolarje! Beri le naše napredne liste in dobil boš takoj dobre zveze!«

»Bral sem nekaj Vaših naprednih člankov in postalo mi je slabo.«

»Ali si pred branjem kaj slabega jedel?«

»Imam sicer dobro prebavo, vendar taki napredni in neslovenski članki niso za moj želodec. Vaših listov ne bom več bral. Tudi ne potrebujem nobenih zvez, ker na svoja stara leta nočem verižiti.«

»Pa si kupi kako mešano trgovino, katero si študiral!«

»Če pa nimajo ljudje dolarjev, ne kovačev za kavo, riž in štofe!«

»Kakšen načrt imaš torej?«

»Vrnem se nazaj v Ameriko. Povem Ti, da me je zelo vleklo domov. Le tebi

povem: Ko sem zopet videl naše hribe, slišal naše zvonove in našo slovensko besedo, sem jaz, star mož, pričel jokati. Vendar, tu je sedaj vse drugače; vse bolj siromašno, otožno in potlačeno. Skoraj vsak drugače govori kakor misli, kar je meni zoprno.«

»Ali je v Ameriki v tem oziru bolje?«

»V Ameriki vsak pošten človek lahko odkrito govori in kdor dela, se lahko tudi pošteno naje.«

»Ali pri Vas strankarje tudi aretirajo ali konfinirajo?«

»V Ameriki le zločince aretirajo, ako je njih zločin po zakonu dokazan. Konfinirajo pa pri nas le zverine v raznih menežarijah.«

»Potem je pa v Ameriki res prijetno.«

»Včasih je tudi slabo, ker v Ameriki toliko veljaš, kolikor moraš sam dočeti. Tudi Ti v Ameriki ne mečejo dolarjev v bisago, za vse se moraš zelo truditi in pridno delati.«

Ker sem slišal, da bodo uvedli pri nas volitve po ameriškem vzgledu, in ker bi rad vedel, kakšne se pravzaprav ameriške razmere, sem pričel Johna npraševati:

»Ali v Ameriki tudi toliko politizirate in eksperimentirate kot pri nas?«

»V Ameriki nobeden pamečen človek ne politizira, ampak vsak le dela.«

»Ali res ni pri Vas političnih vprašanj?«

»Pri nas v Ameriki je naš veliki Washington že pred 100 leti vsa politična vprašanja pametno in temeljito uredil. Zato je tudi vsaka politika odveč.«

»Če pa posamezne pokrajine niso s to ureditvijo zadovoljne, kaj pa potem?«

»Mi nimamo pokrajin, ampak samo države. Vsa zemlja je sedaj ameriška zemlja. Vsaka država ima pa zagotovljeno samoupravo in si svoje zadeve ureja, kakor misli, da je za njo najboljše.«

»Ali imate veliko takih držav?«

»Okoli 50 ji bo; jaz jih nisem štel, vendar sem jih mnogo prepečoval po železnici, seveda zastonj.«

»Te državnice so gotovo majhne.«

»Majhne? Vsaka je najmanj trikrat večja kot Slovenija!«

»Ali imajo naši rojaki v Ameriki tudi kako državo?«

»Če bi prišli Slovenci ob pravem času v Ameriko in se skupaj naselili, bi Slovenci danes gotovo imeli v Ameriki svojo državo »Slovenijo«, ker Washington je bil pravičen mož.«

»Povej mi še, ali imaš tudi Vi razne stranke v Ameriki?«

»Za stranke se jaz kot Slovec in potem kot Amerikanec nisem nikdar briga. To je vendar le zadeva bogatinov, ki si izberejo svoje figurante.«

»Ali so pri Vas res tako bogati ljudje?«

»Veš, kdor pri nas nima 3000 dolarjev letnega dohodka, se imenuje Ameriki mali človek ali po domače revež.«

»3000 dolarjev? to je vendar preko 150.000 Din in veliko premoženje za vse življenje!«

»Veš, v Ameriki se sario po dolarjih računa, Amerika je zelo bogata in vse je v ameriških rokah!«

»Praviš, da imate okoli 50 držav, pa vendar pišejo in govore le o eni Ameriki!«

»Ker smo vendar federacija in se pišemo USA, kar se pravi po naše: Zedinjene države ameriške.«

»Ali imajo te države kaj skupnega?«

»Seveda! Skupen je dolar, potem kolektor, pisava, mornarica in še nekaj drugih malenkostnih stvari.«

»Ali se je Vaša federacija obnesla?«

»Sijajno se je obnesla; saj so vendar USA ali Amerika zelo zelo bogata velasila.«

Rad bi še vedel, ali v Ameriki javno ali tajno volijo, ker sem pa opazil, da noče več govoriti, sem tudi jaz molčal. Šele na poti z gradu me je prijateljsko vprašal: »Pepe, kaj je s tabo? Kako ti gre?«

»Meni — zelo slabo! Zmotili so se vsi oni, ki so mislili, da ima naša čevljarska obrt jako zlato podlago. Tovarne nas uničujejo in vsa »šuštarija« je danes le še »flikarija«, ker kupujejo nove čevlje v trgovini. Veš, če bi pri nas pričeli namesto nas revnih obrtnikov obdavčevati stroje, potem bi »šuštarija« zopet oživela. Tako pa propadamo.«

»Pepe, Pepe! Ti boš do smrti le »flikalk«, ker si ne znaš pomagati!« Po teh žalostnih besedah sva prišla do »Čin-koleta« in prijatelj John me je povabil na večerjo. Že dolgo dolgo nisem tako imenitno jedel in pil, — razume se zastonj! — kot na tej najini zadnji večerji. Vrh tega mi je moj ameriški prijatelj John Perdan podaril sto dolarjev, ker je do danes ostal blaga in poštena duša ter pravi slovenski »Janez«.

Po spominu napisal Josip Škorn, bojovník in čevljarski mojster.